

Aandacht voor het mentaal welzijn leerlingen vo

De afgelopen jaren is het beeld vaak geweest dat het aantal jongeren met mentale problemen en de ernst van die problemen toe zou nemen. Dit is voor Unicef aanleiding geweest hier onderzoek naar te doen. Uit het rapport *Geluk onder druk?!* van juni 2020 komt naar voren dat het niet direct zo is dat het aantal jongeren met mentale problemen is toegenomen of dat de ernst van de problemen aantoonbaar zwaarder zijn dan voorheen. Wel komt naar voren dat scholieren veel druk vanuit school ervaren (toetsdruk en prestatiedruk). Deze schooldruk is de afgelopen jaren duidelijk toegenomen. Waarom dat zo is, is nog niet helder. OCW heeft SEO en het Trimbos Instituut opdracht gegeven onderzoek te doen naar de oorzaken van de schooldruk, waarom er een toename is opgetreden en wat mogelijke maatregelen zouden kunnen zijn. De dataverzameling van 'Geluk onder Druk?' vond plaats voor de uitbraak van het Coronavirus. Wel hebben de jongeren en de organisaties die waren betrokken bij het onderzoek een reflectie gegeven op de resultaten in het licht van de Corona crisis.

Het onderzoek van Unicef werpt ook licht op factoren die jongeren kunnen beschermen tegen de druk en verdere mentale problemen. Het gaat dan bijvoorbeeld om sociale steun van vrienden, docenten en ouders. Ook vrije tijd over hebben om dingen te doen waar de jongeren plezier aan beleven en energie van krijgen (zoals sporten en andere hobby's meestal in een sociale context), kunnen de jongeren helpen druk en problemen het hoofd te bieden. In de coronatijd, en zeker in fases van lockdown, vallen veel van deze beschermende factoren en de structuur van school weg. Er zijn signalen dat veel jongeren hierdoor last hebben van sociaal emotionele problemen. Zo is er een toename van het aantal jongeren dat hierover contact opneemt met de Kindertelefoon en het aantal jongeren dat last heeft van suïcidegedachten of eetstoornissen lijkt ook toe te nemen. Daarnaast is uit de eerste lockdown bekend dat het aantal kinderen dat te maken heeft met mishandeling thuis is toegenomen. Die toename is ook sterk opgetreden qua emotionele verwaarlozing. Voor deze jongeren is steun vanuit de thuissituatie als beschermende factor ook nog eens weggefallen.

Wat kan OCW doen om de negatieve effecten van de coronamaatregelen¹ op het welbevinden van leerlingen in het funderend onderwijs tegen te gaan?:

- Bewustwording en ondersteuning van het werk van docenten en scholen: communicatie over het type problematiek dat ontstaat, en handvatten hoe daarmee om te gaan. SSV doet hier al een en ander aan.
- Andere kanalen lopen via de VO-raad, de Gezonde School en ook het Trimbos Instituut. Er zijn al bepaalde methoden en aanpakken beschikbaar die scholen kunnen inzetten. Het blijft echter wel belangrijk dat scholen goed kijken wat geschikt is voor hun leerlingen (aanspreekniveau, past het binnen het bestaande schoolklimaat etc.) zodat zij de leerlingen ook bereiken.
- Verbindingen leggen tussen bestaande partijen (scholen, ondersteuningspartijen, gemeenten, zorginstanties etc.)
- Financiering van extra ondersteuningspersoneel op school, bv. schoolpsychologen. Lastig is hier wel het capaciteitstekort in de geestelijke gezondheidszorg.
- Extra nascholingsaanbod organiseren op dit vlak voor docenten.
- Inspectie betrekken, over hoe zij het gesprek hierover aan gaan met schoolbesturen in het licht van het beeld over rendements-denken: waar ligt de nadruk op in het onderwijs en de sturing die daar achter weggaat vanuit het inspectiekader?
- _____ -

Aandachtspunten:

¹ | _____

- Het kan zinvol zijn een onderscheid te maken in het algemeen vinger aan de pols houden, leerlingen met relatief lichte klachten waar je normaal als school ook iets mee kan (en dat ook doorwerkt in het schoolwerk. Denk aan motivatie, faalangst of zoiets) en de zwaardere zaken die richting jeugd ggz of veilige thuissituatie gaan.
- Ook voor docenten is deze tijd mentaal zwaar. Dat heeft ook een effect op hun belastbaarheid en ook op wat we van hen kunnen vragen/verwachten.
- De vraag is of de steun op school plaats moet vinden of dat school vooral ook een signalerende functie heeft.
- De vraag is hoe wij vanuit OCW leerkrachten en docenten kunnen stimuleren en ondersteunen bij het signaleren van (hulp)vragen van leerlingen.
- Door als zorginstanties/gemeente de lichte jeugdhulp laagdrempelig te organiseren bij en rondom scholen om in te voorzien in kennis en tools kan in ieder geval een hoop worden voorkomen of erger, daarmee kan de verdere druk op zwaardere zorg worden voorkomen, verbinden van professionals.

Vragen aan brede overleg:

- Wat kunnen wij vanuit OCW doen, specifiek nu in corona?
- Wat kunnen wij vanuit OCW doen, in de reguliere setting?

Achtergrondinformatie

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

Contacten met relatie tot mentaal welzijn:

- **Mentaal welzijn VWS-algemeen:** ook link naar de Gezonde School (waar Welzijn tegenwoordig een basiselement in de aanpak is), onderzoek naar mentaal welzijn van jongeren en het fische preventieaanpak mentale gezondheid onder jongeren en (potentieel) werkenden → [_____](#)
([_____@minvws.nl](#))
- **Suicidepreventie VWS:** Landelijke Agenda Suicidepreventie waarin ook ruimte voor een aanpak gericht op scholen (initiatief bij ggd, jeugd ggz) → [_____](#)
([_____@minvws.nl](#))
- Ook VWS: **Landelijke aanpak depressiepreventie** en ook relatie naar **interdepartementale werkgroep vermindering burnout** (laatste is in eerste instantie gericht op docenten (vo-docenten nr. 1 in NL) maar ook leerlingen) VWS. Ook bezig met het fische preventieaanpak mentale gezondheid onder jongeren en (potentieel) werkenden → [_____](#) ([_____@minvws.nl](#))
- [_____](#)
[_____](#)
- **Unicef:** zet zich vanuit de rechten van het kind ook in om de mentale gezondheid van jongeren onder de aandacht te brengen. Eén van de initiatiefnemers van een oproep begin januari 2021 aan het kabinet van 50 organisaties om meer te zoeken naar alternatieven voor schoolsluiting om zo de ontwikkelingsrisico's voor kinderen en jongeren te beperken → [_____](#) ([_____@unicef.nl](#))
- **Trimbos:** dit instituut houdt zich al jaren bezig met (o.a. internationaal) onderzoek naar de mentale gezondheid van jongeren → [_____](#)
([_____@trimbos.nl](#))
- **St. School en Veiligheid:** is met name gericht op de sociale veiligheid maar kan een goede plek zijn voor scholen om hen te verwijzen naar de juiste handleidingen, aanpakken en samenwerkingspartners. Ook makers van het nite-plus-instrument → [_____](#) ([_____@schoolenveiligheid.nl](#))
- **Gezonde School:** dit is voor veel scholen een 'bekend loket' qua zaken gericht op de gezondheid. Vanuit wat zij de afgelopen jaren op scholen hebben gezien hebben zij hun aanpak op het vlak van de mentale gezondheid de afgelopen jaren uitgebreid. Zij zien die vorm van gezondheid als basisvoorwaarde voor het functioneren → bij VO in pakket [_____](#), PO is de trekker (naam?). Ook nagaan wie de projectleider bij VWS is.
- **VO-raad:** zijn direct betrokken bij de Gezonde School. De contactpersoon heeft vanuit eerdere functies veel zicht op en affiniteit met het thema mentaal welzijn van jongeren → [_____](#) ([_____@vo-raad.nl](#))
- **LAKS:** zijn met name bezig met het thema toets/schooldruk → [_____](#)
(beleidsmedewerker) en [_____](#) (bestuur) ([_____@laks.nl](#) en [_____@laks.nl](#))
- **Programma Met Andere Ogen:** gezamenlijk programma in opdracht van raden, VNG, OCW en VWS om de samenwerking tussen onderwijs – jeugdhulp – zorg en kinderopvang te verbeteren ten behoeven van de juiste ondersteuning van het kind → [_____](#) ([_____@bmc.nl](#))
- **Programma zorg voor de jeugd:** brede groep vertegenwoordigers van zorginstanties (zonder de onderwijsraden en met OCW, behalve in de corona-call daar zitten de onderwijsraden wel bij) → [_____](#)
([_____@minvws.nl](#))
- **Nederlands Centrum voor Jeugdgezondheidszorg (NCJ):** hebben tijdens de eerste lockdown een brief geschreven aan MBVOM om hun hulp aan te bieden

voor mentale welzijn van kinderen en ook het belang van hun laagdrempelige benadering voor school. Het gesprek en verbindingen leggen hierover zijn gaande

→ _____ (_____@ncj.nl)

- **Kinderombudsman:** de Kinderombudsman helpt kinderen en jongeren t/m 18 jaar om voor hun rechten op te komen. Gedurende corona hebben ze bijv. een brandbrief aan het kabinet geschreven om aandacht te vragen voor het belang van onderwijs aan kinderen:

<https://www.dekinderombudsman.nl/nieuws/kinderombudsman-aan-kabinet-neem-onderwijs-op-school-als-uitgangspunt-bij-belangenafweging>. → _____

_____ (_____@dekinderombudsman.nl)